

Juridiska fakultetskansliet

Justitiedepartementet

Remiss: En ny lag om ordningsvakter m.m. (SOU 2021:38)

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet är - mot bakgrund av den i utredningen beskrivna samhällsutvecklingen och behov av avlastning av polisen i fråga om ordnings- och trygghetsskapande åtgärder - överlag positivt inställd till ordningsvaktsutredningens lagförslag. Flera av förslagen innebär att ökad enhetlighet och effektivitet uppnås i ordningsvakternas verksamhet och vid prövningen av tillstånd, auktorisationer o.dyl. Syftet med den föreslagna reformen, bl.a. att utforma en samlad och enhetlig reglering, underlättar tillämpningen och gynnar rättssäkerheten på området. Den föreslagna lagstiftningen måste dock i hög grad utfyllas av författningar på lägre nivå, t.ex. vad gäller möjligheterna att uppställa villkor för tillstånd att använda ordningsvakter, vilket gör lagstiftningen svårsläst för icke-jurister.

Juridiska fakultetsnämnden vill dessutom göra följande påpekanden och kommentarer, men har i övrigt inga invändningar mot förslaget:

Avsnitt 4.6.2.

Enligt Ordningsvaktsutredningen har ordningsvakter enligt förslaget inte givits några nya uppgifter i samband med ordningshållningen. Ordningsvakternas verksamhet ska således även fortsättningsvis utgöra ett komplement – inte ett alternativ - till polisens verksamhet. Samtidigt betonas att ordningsvakterna ska axla ett större ansvar vad gäller trygghetsskapande åtgärder i samhället. Förutom ordningsvaktens närvaro på platser där ordningen ofta störs, ska de medverka till att upprätthålla samhällsfriden genom att bygga relationer till de som vistas i området. Detta förhållande tycks innebära att ordningsvakterna ändå får en utvidgad roll för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt trygghet i samhället. Det bör därför förtydligas i lagen hur detta utökade ansvar för ordningsvakter ska se ut och hur kravet på att polisen har det primära ansvaret för ordningshållningen ska garanteras genom ledning och kontroll.

Avsnitt 5.5.

Det är en ändamålsenlig ordning att ordningsvakterna ska rapportera till polismyndigheten, dokumentera ingripanden och ha tillgång till polismyndighetens kommunikationssystem. Orosanmälan till socialnämnden enligt SoL 14:1, när ett barn misstänks fara illa, ska dock ske skyndsamt och det vore därför lämpligare om

Juridiska fakultetsnämnden

ordningsvakter gavs ett direkt ansvar att göra en anmälan till nämnden istället för till polisen.

Avsnitt 8.9.

Regleringen av ordningsvaktens ingripandemöjligheter återfinns i ett antal olika författningar och förslaget att i lagtext räkna upp dessa regleringar skulle utan tvekan ge en mer samlad bild av rättsläget samt öka tillgängligheten. En av ingripandemöjligheterna, som envar, även ordningsvakter har är rätten till är s.k. envarsgripande (RB 24:7 st. 2). Som ordningsvaktsutredningen påpekar skulle det vara en märklig ordning om en ordningsvakts ingripande med stöd av detta lagrum inte skulle ses som myndighetsutövning mot enskild, trots att det sker i tjänsten. I betänkandet har en lösning valts som innebär att det i lagen slås fast att en ordningsvakts envarsgripande ska betraktas som myndighetsutövning. Detsamma gäller för ingripanden enligt RB 27:4 och LVU 35 §. Det kan dock ifrågasättas om det inte vore en bättre ordning att i lagen direkt reglera sådana befogenheter, t.ex. att gripa någon som tas på bar gärning o.dyl, även om detta skulle innebära ett avsteg från tidigare systematik i utformningen av ordningsvaktens ingripandemöjligheter. En sådan reglering skulle vara tydligare och ge större möjligheter att anpassa regleringen till de särskilda förutsättningar som gäller för ordningsvakter, t.ex. att ordningsvakterna kan vara skyldiga att ingripa jämfört med envar. Ordningsvaktens ökade betydelse för upprätthållande av ordning och tryggheten i samhället innebär att det är av stor vikt att deras befogenheter regleras på ett tydligt och - så långt som möjligt - samlat sätt.

Enligt Ordningsvaktsutredningens betänkande ska den som vill anlita ordningsvakter ansöka om ett sådant tillstånd (såvida det inte finns avvikande reglering), istället för som hittills ordningsvakten själv. En sådan ordning är önskvärd, då den ger större möjligheter för polismyndigheten att göra en behovsprövning och bygga upp ett samarbete med ordningsvaktens uppdragsgivare.

Kapitel 8

I betänkandet föreslås att ordningsvakterna ska ges möjlighet att i samband med tillfälliga omhändertaganden, i vissa situationer, transportera den omhändertagne. Detta förutsätter att polismyndigheten har beslutat om detta. I lagförslaget bör dock förutsättningarna för polismyndighetens beslut klargöras. Att ordningsvakten inte längre skulle behöva invänta polis och överlämna den omhändertagne till den är en mer effektiv ordning och kan också innebära att tiden som den omhändertagnes rörelsefrihet är inskränkt förkortas. Samma resonemang kan föras rörande förslaget om att ordningsvakter även ska ges möjlighet att kroppsvisitera personer för att fastställa någons identitet. Även om kroppsvisitation är ett långtgående ingrepp i någons integritet, så kan effektivitets- och tidsvinster även gynna den enskilde. Ordningsvakter ska även enligt förslaget ha rätt att omhänderta och förstöra alkohol av ringa värde, vilket framstår som tidseffektivt.

Kapitel 6.3

Ordningsvaktens utökade befogenheter att ingripa enligt förslaget, t.ex. genom att inskränka någons fri- och rättigheter, ställer högre krav på utbildningen av ordningsvakterna. Fakultetsnämnden stödjer därför förslaget att utöka den utbildning som är en förutsättning för att ordningsvakter ska godkännas för tjänstgöring och att kostnaderna för utbildningen inte endast vilar på den blivande ordningsvakten eller bevakningsföretaget. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det av stor vikt att ordningsvakter

har goda kunskaper i t.ex. juridik och att utbildningstiden och fortbildningen ges tillräcklig omfattning. Även om utbildningstiden enligt utredningens förslag fördubblas jämfört med dagens upplägg, så kan den trots detta uppfattas som väl knapp för ett så komplicerat uppdrag.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jessika van der Sluijs. Yttrandet har beretts av adjunkt Lena Sandström. Föredragande har varit Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jessika van der Sluijs

Karolina Alveryd